

MINDREÅRIGE INVOLVERT I TERROR OG TERRORRELATERTE HANDLINGER

Den sentrale enhet

MINDREÅRIGE INVOLVERT I TERROR OG TERRORRELATERTE HANDLINGER

Sammendrag

- Siden 2013 har vi sett en dreining mot at stadig yngre personer involveres i terror og terrorrelaterte handlinger i Norge og ellers i Vesten.
- PST har anledning til å behandle opplysninger, opprette saker og bruke metoder når det vurderes som nødvendig for å løse tjenestens samfunnsoppdrag – også når den involverte er mindreårige.
- I vestlig sammenheng er en 12-åring den yngste som har vært involvert i et avverget angrep.
- De (fire) yngste som så langt har gjennomført et terrorangrep i Vesten var alle 15 år gamle.
- Høyreekstreme mindreårige er først og fremst blitt radikalisert, og i enkelte tilfeller også rekruttert, til terrorhandlinger på nett.
- Mindreårige ekstreme islamister er også blitt radikalisert på nett, i tillegg til i familien og på religiøse arenaer.
- Mindreårige har i tillegg til å planlegge og gjennomføre angrep de selv skal være med i, spilt en rekke andre roller i terrorrelaterte handlinger. Slik som for eksempel radikalisator og veileder av andre på nett, administrator av terroroppfordrende grupper på sosiale medier og leder av nettbaserte transnasjonale avdelinger av terrorgrupper.
- Det er meget sannsynlig at vi også fremover vil avdekke mindreårige som er involvert i terror- eller terrorrelaterte handlinger. I slike saker må bekymringen være avgjørende for om det opprettes sak og for hvilke metoder som skal benyttes til å belyse saken, ikke personens alder. Det særlige vernet barn og mindreårige har må veies opp mot trusselen den mindreårige representerer.

Innledning

Denne rapporten er utarbeidet for å vise at enkelte på tross av sin unge alder utvikler intensjon om og kapasitet til å planlegge og gjennomføre terror og terrorrelaterte handlinger. Før 2013 var de involverte i PSTs kontraterrorsaker i tjueårene eller eldre. Så langt er den yngste hovedmistenkte vi har opprettet sak mot en gutt på 14 år (2017). Andre vestlige land har også erfart en slik dreining i sine kontraterrorsaker. Rapporten viser hvorfor vi kan forvente at mindreårige, kanskje også oftere enn nå, vil involveres i terror eller terrorrelaterte handlinger i årene fremover. Til slutt vil vi peke på hva funnene betyr for andre aktører som kan bidra til å forebygge ekstremisme blant barn og unge.

Juridiske føringer

I etterforskingssaker er påtalemyndighetens rolle og forpliktelser overfor mindreårige¹ godt regulert i straffeprosessloven, påtaleinstruksen og i egne direktiver fra riksadvokaten. Felles for de fleste bestemmelsene er at de skal sørge for at den Europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK) og FNs barnekonvensjon overholdes.

Også i det forebyggende sporet er PST underlagt de samme overordnede bestemmelsene etter så vel EMK som FNs barnekonvensjon. Politiregisterloven med forskrifter åpner imidlertid for at PST kan behandle opplysninger om mindreårige dersom dette er nødvendig for PSTs forebyggende arbeid.²

Det særlige vernet mindreårige har må veies opp mot trusselen den mindreårige representerer. Trusselen i slike saker vil være avgjørende for om det opprettes sak og for hvilke metoder som skal benyttes til å belyse saken, ikke personens alder.

Rapportens empiri

Materialet rapporten bygger på omfatter opplysninger om ti norske mindreårige som har vært i PSTs søkelys, hvorav syv ekstreme islamister og tre høyreekstreme. I tillegg ser rapporten på 27 tilfeller der mindreårige i andre vestlige land har vært involvert i terrorrelaterte handlinger.³ Utvalget er avgrenset til mindreårige som enten har deltatt i angrep eller angrepsplanlegging, vært medlem av en terrorgruppe eller utført oppgaver på vegne av en terrorgruppe eller et terrornettverk. Majoriteten (22 av 27) av disse tilfellene omfatter personer som har vært motivert av ekstrem islamisme. Fem av tilfellene involverer høyreekstreme.

Hvilken bakgrunn har mindreårige som involveres i terrorhandlinger?

Når det gjelder de norske mindreårige som har vært involvert i terrorsaker, vet vi at langt de fleste er unge menn. De har enten har vokst opp i en livssituasjon preget av tilpasningsvansker, utenforskap, psykiatriske problemstillinger, omsorgssvikt eller har traumatiserende opplevelser fra det landet de har innvandret fra. Vi har mindre informasjon om sakene fra andre land, men de samme faktorene ser ofte ut til å gjøre seg gjeldende også der.

Samtidig er det viktig å presisere at det ikke er påvist en årsakssammenheng mellom slike bakgrunnsfaktorer hos den enkelte og det at de blir radikaliseret. Mange andre barn og mindreårige vokser opp under tilsvarende forhold uten å bli radikaliseret. Slike faktorer ser imidlertid ut til å skape en økt sårbarhet for å søke det ekstreme ettersom vi i kontraterrorsaker ofte ser personer med en slik bakgrunn.

---

¹ Definisjonen på «mindreårig» er personer som er under 18 år.

² Politiregisterloven fastslår at PST kan behandle opplysninger om personer også når de er under den kriminelle lavalder (15 år).

³ Disse har vært omtalt i media og kan derfor gjengis ugradert.

Hvor og hvordan er de blitt radikalisert?

Empirien viser at det både er forskjeller og likheter i hvordan mindreårige blant ekstreme islamister og høyreekstreme radikaliseres.

Mindreåriges radikalisering til ekstrem islamisme

Materialet viser at internett, familier og religiøse arenaer er sentrale arenaer for mindreåriges radikalisering til ekstrem islamisme. Dreiningen mot flere mindreårige i kontraterrorhandlinger kom med borgerkrigen i Syria fra 2011/12 og fremveksten ISILs fysiske kalifat fra 2014.

Radikalisering på nett

ISILs kalifat ble militært bekjempet i 2017. ISIL og al-Qaida (AQ) forfekter imidlertid fortsatt at Vesten er i krig med islam og at den enkelte har et ansvar for å kjempe denne krigen. ISIL lever videre på samme måte som AQ - på nett og innenfor fysiske avdelinger i flere verdensdeler. Begge organisasjonene produserer fortsatt ny propaganda, samtidig som sympatisører i økende grad skaper propaganda på egen hånd på vegne av organisasjonene. Sympatisørers produksjon av propaganda regnes både av ISIL og AQ som en av mange legitime måter å gjennomføre «jihad» på.

ISILs propagandaproduksjon utgjorde fra starten av et vannskille innen ekstrem islamistisk propaganda. Propagandaen ble fremstilt i høykvalitets voldsgrafikk og i filmer med referanser til spillverdenen og voldsfilmer, noe som har en vedvarende appell til unge menn. Internett har betydning som en radikaliseringsarena der litteratur, spill, underholdning, propaganda, lærede og likesinnede kan oppsøkes – og der man kan gjøre jihad.

Propagandaproduksjonen er i stadig endring. De siste årene har ISIL-sympatisører i økende grad tilpasset eksisterende propaganda til et enda yngre publikum. Eksisterende propaganda kortes ned og gis en utforming som passer sosiale medier, der mindreårige er særlig aktive.

I norsk sammenheng fremstår propaganda og kontakt på nett alene ut til å ha vært den sentrale faktoren for radikalisering i ett tilfelle. Dette dreide seg om en norsk gutt på 14 år (2017) som tok del i ISILs propagandaproduksjon. Han kom i kontakt med flere voksne på nett og ble involvert i en del av ISILs propagandaorganisasjon. Han deltok i å lage ISIL-propaganda og rekrutterte en person som var enda mer kompetent og kunne assistere ham i dette arbeidet.

Ser vi på eksemplene utenfor Norge, konstaterer vi at flere er radikalisert i møtet med propaganda de har funnet på nettet og etter hvert kommer i kontakt med en veileder som radikaliserer dem til å utvikle angrepsplaner og gjennomføre angrep.⁴ I to tilfeller har mindreårige deltatt i en terrorcelle eller fått bistand av en eller flere eldre personer utenfor nett til å planlegge eller forsøke å gjennomføre et angrep.⁵

Radikalisering i familien

Selv når nettet har spilt en rolle, har radikaliseringen av mindreårige ekstreme islamister også skjedd på andre arenaer. Påvirkning fra foreldre og søsken har ofte vært viktig. En

---

⁴ 15-åringen som angrep politiet med kniv i Tyskland, 17-åringen som gikk løs på togpassasjerer med øks, 12-åringen som forsøkte å sprengte julemarkedet i Tyskland, og 16-åringen som utviklet angrepsplaner i Canada i 2016.

⁵ 16-åringene som angrep Sikh-tempelet i Tyskland og 15-åringen som drepte en politimann i Australia.

undersøkelse fra 2016 viste at 88% av ekstreme islamister registrert i PSTs etterretningsregister, hadde foreldre eller søsken som også var registrert i registeret.⁶

Enkelte mindreårige har vært utsatt for radikaliserings fra barnsben av. Noen ganger fremstår dette som en bevisst målsetting fra foreldrene og andre ganger som en konsekvens av det å vokse opp i omgivelser der ekstreme holdninger er alminneliggjort. PSTs forebyggende- og etterforskningssaker gir i tillegg innblikk i hvordan medlemmer i en søskenflokk kan respondere ulikt på en oppvekst med foreldre med ekstreme holdninger- noen blir godt integrert mens andre ender opp i PSTs søkelys.

Ikke alle ekstreme islamister kommer fra en ekstrem familie. Noen ekstremister kommer fra familier der tro har en marginal plass og der de utvikler sin ekstremisme blant annet som en reaksjon på nettopp dette. Vi har i tillegg eksempler på at familietilknytning til et konfliktområde og erfaringer derfra spiller en rolle i radikaliseringsprosessen. For mange vil støtten til ekstremisme i utgangspunktet begrense seg til sympati for en ekstrem aktør i hjemlandet, uten at det nødvendigvis betyr at de støtter ekstreme handlinger i Norge.

De siste tiårene har vi imidlertid sett eksempler på radikaliseringsprosessen av barn i enkelte familier som har kommet til Norge fra krigsområder. Barn som returnerer etter opphold i terrororganisasjonen ISIL, deler mange erfaringer med barn som kommer fra konfliktområder og vurderes å være særlig sårbare for radikaliseringsprosessen.

De ekstreme islamistene PST har satt søkelyset på før og under syriakonflikten har også etter hvert fått barn. Det er sannsynlig at enkelte av disse vil holde fast ved den ekstreme ideologien de vokser opp med. Vi ser enkelte barn indoktrinert på en slik måte at barnehage eller skole fanger dette opp gjennom uttalelser fra barna.

Flere terrorangrep i Europa i perioden 2014 til i dag har avslørt familiemedlemmer som planlegger terror sammen. Familiemedlemmer som står i ledtog kan ha flere plausible felles møtepunkter og arenaer enn andre og kan derfor være vanskelige å avdekke. Det er også et slikt tilfelle blant de mindreårige. I 2017 ble en 17-åring dømt for å ha planlagt et angrep på British Museum i London med improviserte eksplosiver og skytevåpen sammen med sin mor og søster. Hun var 16 år da hun var med på å planlegge angrepet.

Radikaliseringsprosessen på religiøse arenaer

Religiøse arenaer er åpne for alle. Derfor blir de tidvis arenaer der ekstremister kan oppsøke og radikalisere moderate troende. Enkelte religiøse arenaer er i tillegg særlig rettet mot unge mennesker.

Mindreåriges radikaliseringsprosessen til høyreekstremisme

De mindreårige høyreekstreme som har vært involvert i terror- og terrorrelaterte handlinger fremstår først og fremst som radikalisert, og i noen tilfeller rekruttert, på nett. Radikaliseringsprosessen i familier har sjelden vært observert og det finnes heller ingen fysiske arenaer (som de religiøse) som fører ekstremister og moderate troende sammen. De mindreårige høyreekstreme har søkt etter og blitt eksponert for propaganda i fora med likesinnede. De er blitt særlig radikalisert i møtet med en akselerasjonistisk subkultur på nett.

Akselerasjonismen vurderes for tiden som den mest potente terrortrusselen fra høyreekstreme aktører i Vesten, og det er denne som i særlig grad har engasjert mindreårige.⁷ Bakteppet for den voldelige doktrinen finner vi i bøker fra slutten av 1970-

---

_____

tallet,⁸ men siden 2015 er det blitt etablert flere nettbaserte, globale, akselerasjonistiske organisasjoner som knyttes til drap, terrorplanlegging og mislykkede terrorforsøk.

Akselerasjonismen oppfordrer til politisk motivert vold og terrorhandlinger for å utløse det de mener er en uunngåelig rasekrig. Tilhengere av doktrinen mener at det pågår et folkemord mot den hvite rasen. Et faktor som skiller akselerasjonisme fra andre høyreekstreme retninger er hasteelementet. Det haster med å bryte ned det bestående samfunnet for å kunne bevare den «hvite rase».

Også akselerasjonistisk propaganda pakkes inn i voldsgrafikk og gamingreferanser som særlig appellerer til unge menn. Den akselerasjonistiske propagandaen har i tillegg utviklet et tydelig innslag av humor og ironi som bidrar til å senke voldsterskelen, da innholdet dehumaniserer personer i fiendebildet.

Mindreårige involvert i angrep

	Norske	Utenlandske	Sammenlagt
Gjennomførte	0	5	5
Mislykkede	1	1	2
Avvergede	2	16	18

Avvergede angrep

Materialet som ligger til grunn for rapporten omfatter 18 avvergede terrorangrep. De norske sakene inkluderer et mislykket terrorangrep (17-åring) og to avvergede angrep (begge 16 år). Den yngste som har vært involvert i et avverget angrep i Vesten var 12 år gammel. 12-åringen forsøkte i 2016 å sprengte et julemarked i Ludvigshafen i Tyskland med en spikerbombe. Bomben utløste seg ikke og angrepet ble derfor mislykket. Det eneste avvergede høyreekstreme angrepet en mindreårig står bak i Vesten fant sted i Storbritannia der en 13-åring skulle starte rasekrig ved å utføre massedrap.

Gjennomførte angrep

Materialet omfatter fem gjennomførte angrep. De gjennomførte angrepene mindreårige har stått bak, utgjør kun 3 % av de gjennomførte angrepene mot Vesten. Samtlige gjennomførte angrep som mindreårige har stått bak, er gjennomført av ekstreme islamister. Samtlige involverer ISIL-sympatisører.

De yngste som sto bak gjennomførte terrorangrep registrert i vår oversikt, var 15 år. Det er totalt fire 15-åringene som har gjennomført angrep. Tre av disse 15-åringene angrep politi med kniv eller skytevåpen. Kun i ett av tilfellene ble en politimann drept. I et fjerde angrep knivstakk en femtenåring en jødisk lærer med kniv i Frankrike i 2015.

I tillegg har to 16-åringene og en 17-åring gjennomført angrep. I 2016 ble to sekstenåringene pågrepet for å ha angrepet et sikh-tempel i Tyskland med hjemmelagede eksplosiver. 17-åringen gjennomførte et terrorangrep i 2015. Han gikk løs på passasjerer på et tog i Tyskland med øks. Fem personer ble såret, men ingen døde.

⁸ Eksempelvis Turner Diaries

Som det går frem av empirien, har mindreårige i avvergede og gjennomførte terrorangrep brukt de samme angrepsformene som eldre terrorister. Modus spenner fra knivstikking, øksebruk, bilangrep, halshogging og skyting, ulike former for IEDer og gift.

Hvilke øvrige roller har mindreårige spilt?

I tillegg til å planlegge og gjennomføre angrep viser gjennomgangen av rapportens empiri at mindreårige også har tatt følgende sentrale roller ovenfor andre terrorister og ekstremister:

- **Etablert en predikant/radikalisatorrolle.**
- **Deltatt i terrororganisasjoners propagandaproduksjon.** Eksempelvis avdekket PST i 2017 at en norsk gutt på 14 år (2017) tok aktivt del i ISILs propagandaproduksjon, samt rekrutterte ytterligere en person fra nettet, til dette arbeidet.
- **Vært medlem i et digitalt terrornettverk.** Norske mindreårige har vært medlem av høyreekstreme, terroroppfordrende grupper på nett. Medlemmer av de samme gruppene er senere blitt siktet for alvorlige terrorrelaterte handlinger.
- **Vært medlem i en terrororganisasjon.** En norsk 17-åring reiste til Syria og ble medlem av terrororganisasjonen ISIL. En norsk 16-åring forsøkte å reise til Syria for å bli med i ISIL, men ble pågrepet under reisen i Sverige.
- **Vært administrator for fora på nett der medlemmene har delt terroroppfordringer og terrorpropaganda.** Ekstreme mindreårige islamister har også veiledet andre i spørsmål omkring den sanne tro. I Frankrike avdekket sikkerhetstjenesten at en 16-årig administrator av en Telegramgruppe oppfordret andre i gruppen til terrorhandlinger. To 18-åringer som deltok i gruppen, drepte en prest i en kirke i Frankrike i 2016.
- **Ledet avdelinger av terrorgrupper på nett.** En trettenåring i Estland ledet den transnasjonale høyreekstreme terrorgruppen Feuerkrieg Division. Han rekrutterte nye til gruppen og delte bombeoppskrifter. Flere i nettverket er blitt etterforsket for terrorrelaterte handlinger. Blant annet en 21-åring som forsøkte å sprengne en IED utenfor Western Unions lokaler i Vilnius i Litauen i 2020.
- **Veiledet andre i modus utvikling av plot og målutvelgelse.** En britisk 14-åring veiledet i 2015 en australsk 18-åring i Australia over nett. Veiledningen involverte angrepsplanlegging i form av halshugging av politi på Anzak-day. Angrepet ble avverget.
- **Sendt som del av et angrepslag fra ISIL til Europa.** I Tyskland i 2015 ble det avdekket at et angrepslag hadde reist fra Syria for å angripe mål i Tyskland. En av angriperne var 17 år gammel. Angriperne skal ha trent hos ISIL i Syria.

Forventet utvikling

Det er meget sannsynlig at vi vil oppdage flere mindreårige som er involvert i terror eller terrorrelaterte handlinger de neste årene, fordi:

Propagandaen rettes nå mot arenaer der barn og unge er aktive, noe som gjør den allment tilgjengelig. Teknologitvillingen har ført til lett tilgjengelig teknologi som sammenstiller involvering, konsum og produksjon i en pakke. Utforming av propaganda er i økende grad tilhengerskapt og en aktivitet som mindreårige lett kan ta del i fordi digital redigering er blitt en hobby for mange allerede fra ung alder.

Mindreårige som sliter med å tilpasse seg sosialt i det fysiske liv kan være særlig tiltrukket av å finne og søke aksept hos fellesskap som er tilgjengelige på nett og som de finner frem til via plattformer de bruker til daglig.

Både høyreekstrem og ekstrem islamistisk propaganda på nett gis en form og et innhold som særlig appellerer til unge menn. Terrormotiv og ideologi visualiseres som fengende scener i et voldsspill og i voldsfiler, der terroristene er heltene. Eksponering for denne propagandaen bidrar til å alminneliggjøre og ufarliggjøre terror og senke enkeltes voldsterskel. Propagandaens innhold fremstilles på en enkelt og lettfattelig måte, og innenfor akselerasjonismen er humor blitt et viktig element i formidlingen.

Nettet gir utløp for spenningssøken når mindreårige, som generelt befinner seg i en spenningssøkende og risikovillig fase av livet, kan få utløp for dette behovet i møte med ekstremistiske aktører, propaganda og aktivitet på nett.

Nettet muliggjør manipulasjon av alder og roller. Kompetente mindreårige kan søke seg inn i en verden der de kan teste ut å være en annen. De kan utgi seg for å være en eldre person, de kan utføre oppgaver mindreårige normalt ikke ville fått (opprette og styre terrornettverk, lage propaganda, oppfordre til terror, forberede terror). På den måten kan de skaffe seg status, makt og anerkjennelse i den store verden rett fra gutterommet.

Enkelte barn og unge som kommer til Norge fra krigsområder, vil ta med seg eller utvikle ekstreme holdninger. Samtidig vil enkelte barn fortsatt vokse opp i familier der ekstreme islamistiske holdninger er alminneliggjort. Det er sannsynlig at enkelte av disse vil holde fast ved den ekstreme ideologien de vokser opp med.

Religiøse arenaer er som nevnt åpne for alle. Derfor blir de fra tid til annen arenaer der ekstremister kan komme i kontakt med moderate mindreårige. Vi må derfor forvente at **ekstremister vil fortsette å utnytte religiøse arenaer i sin søken etter personer de kan radikalisere.**

I denne typen saker må bekymringen være avgjørende for om det opprettes sak og for hvilke metoder som skal benyttes til å belyse saken, ikke personens alder. Det særlige vernet barn og mindreårige har må veies opp mot trusselen den mindreårige representerer.

Hvem kan identifisere, forebygge og varsle?

PST verken kan eller skal identifisere og forebygge trusselen fra mindreårige alene. Familier og en rekke andre samfunnsaktører (for eksempel skole, helse, barnevern), som er involvert i mindreåriges liv, kan iverksette tiltak etter eget mandat og initiativ. Ofte er det nettopp andre aktører enn PST som kan iverksette tiltak. PST må imidlertid involveres for å vurdere hvorledes trusler skal håndteres og reduseres.

Andre samfunnsaktører kan også bidra til å formidle viktigheten av at mindreårige som er radikalisert eller potensielt planlegger terror blir fanget opp av PST. Når PST fanger opp mindreårige (eller eldre personer) settes ressursene inn på å forhindre at den involverte deltar i alvorlige terrorhandlinger. Konsekvensene for den involvertes videre liv blir mindre ødeleggende enn om vedkommende får anledning til å gjennomføre terrorhandlingen.

Det er svært viktig at også barn og unges fritidsarenaer, som eksempel ungdomsklubber, idrettslag og religiøse samlingssteder har lav terskel for å melde sin bekymring.

Hvis du har en konkret bekymring om at noen er i en radikaliseringsprosess eller at noen har konkrete terrorplaner ber vi deg ta kontakt med:

- PST
- Ditt lokale politi

Ved behov for å diskutere en bekymring for radikalisering eller ved behov for veiledning, kan du også kontakte ditt regionale RVTS-kontor (Regionale ressursentre om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging). RVTS har en særlig veiledningsrolle for spørsmål og rådgøring rundt tematikk knyttet til radikalisering og ekstremisme.

Post@PST.politiet.no

[«Tips oss» på PST.no](https://www.pst.no)